

Vai papildu nodokļu aprēķinu un sodu var samazināt vai vispār nemaksāt?

Nodokļu likumos paredzētās sankcijas administratīvā procesa skatījumā

Valsts ieņēmumu dienesta veiktās nodokļu pārbaudes daudziem komersantiem ir zināmas no personiskās pieredzes. Nereti šādu pārbažu rezultātā tiek aprēķināti papildu nodokļu maksājumi un arī soda nauda, nokavējuma un pamatparāda palielinājuma nauda. Šādi papildu maksājumi, atkarībā no kopējās aprēķinātās summas, varētu būt ne tikai nepatīkams traucēklis uzņēmuma darbībā, bet arī iespējamais iemesls uzņēmuma maksātnespējai un vēlākai bankrota procedūras uzsākšanai.

Tomēr pat šādā šķietami bezcerīgā situācijā ir iespējami **vairāki juridiska risinājuma varianti**, kas varētu nevien palīdzēt samazināt šādu neplānoto papildu izdevumu ietekmi uz uzņēmuma maksātspēju, bet arī pilnībā izvairīties no nodokļu likumos paredzēto soda sankciju piemērošanas.

Artūrs ŠNEIDERS, SIA „Juridiskais birojs d’Accordo” jurists

Lai izmantotu iespējas, kuras sniedz normatīvie akti, ir nepieciešams orientēties dažāda veida normatīvajā regulējumā. Tieši tāpēc ir svarīgi pēc lēmuma par nodokļu un citu obligāto maksājumu uzrēķinu saņemšanas neapjukt un objektīvi izvērtēt dažādos risinājuma variantus,

lai no tiem izvēlētos labāko, jo termiņi, kurus nosaka normatīvie akti, ir ļoti stingri. Šobrīd vēlos sniegt nelielu ieskatu svarīgākajos jautājumos, kas komersantam būtu jāapsver.

Šajā numurā aplūkosim iespējas, kuras piešķir likums “Par nodokļiem un nodevām”,

– vienošanās, maksājumu sadale utt., kas ir bezstrīda risinājumi. Februāra numurā analizēsim, kas notiks, ja komersants izlems apstrīdēt, – tad, attiecīgi, viņam būs jārēķinās ar likumu „Par Valsts ieņēmumu dienestu”, ar administratīvo procesu, tiesu utt.

Likuma „Par nodokļiem un nodevām” sniegtās iespējas

Par Latvijas nodokļu sistēmas pamatu ir uzskatāms likums „Par nodokļiem un nodevām”. Tieši šis normatīvais akts sniedz skaidrojumu par pamatjautājumiem, kuri ir saistīti ar sankciju piemērošanu gadījumā, ja ir pārkāptas nodokļu likumdošanas prasības. Likums „Par nodokļiem un nodevām” tāpat arī piedāvā komersantam dažādus **juridiskos instrumentus**, kas radīti, lai atvieglotu soda naudas vai citu papildus aprēķināto maksājumu nastu.

Maksājumu termiņu pagarināšana

Likuma „Par nodokļiem un nodevām” 24.pants nosaka, ka Valsts ieņēmumu dienestam (turpmāk – VID), kurš veic nodokļu administrēšanu, uz nodokļu maksātāja motivēta rakstveida iesnieguma pamata ir tiesības:

- 1) pagarināt kārtējo nodokļu un citu budžetos ieskaitāmo maksājumu samaksas termiņus līdz trijiem mēnešiem;
- 2) atkārtoti pagarināt līdz trijiem mēnešiem nokavēto, pašvaldības budžetos ieskaitāmo nodokļu samaksas termiņu, ja iepriekšējā pagarinājuma laikā samaksāti ne mazāk kā 20 procenti no nodokļu parāda summas;
- 3) sadalīt termiņos vai atlikt uz laiku līdz vienam gadam nodokļu administrācijas veiktās kontroles (pārbaudes, revīzijas) rezultātā aprēķināto nodokļu maksājumu, nokavējuma naudas un soda naudas nomaksu;
- 4) sadalīt termiņos vai atlikt uz laiku līdz vienam gadam nokavēto nodokļu maksājumu nomaksu, ja termiņa nokavējums radies

nepārvaramas varas rezultātā.

Lai pagarinātu budžetos ieskaitāmo maksājumu nomaksas termiņus uz laiku līdz **trim mēnešiem**, nodokļu maksātājam motivēts iesniegums VID jāiesniedz ne vēlāk kā **trīs dienas** pirms maksājuma termiņa iestāšanās. Lai atkārtoti pagarinātu uz **trijiem mēnešiem** nokavēto, pašvaldības budžetos ieskaitāmo nodokļu nomaksas termiņu, motivēts iesniegums VID ir jāiesniedz, pirms beidzies iepriekšējais nokavētā maksājuma pagarinājuma termiņš.

Attiecībā uz nodokļiem, kuri pilnā mērā tiek ieskaitīti pašvaldību budžetā, lēmumu par nomaksas termiņa pagarināšanu pieņem attiecīgā pašvaldība.

Nokavētie nodokļu maksājumi tiek veikti, maksājot proporcionāli pamatparādu un nokavējuma naudu. Kārtējo nodokļu un citu budžetos ieskaitāmo maksājumu nomaksas termiņa pagarināšanas gadījumā, tiek aprēķināta nokavējuma nauda vienas ceturtās daļas apmērā no likuma „Par nodokļiem un nodevām” 29.panta otrajā daļā noteiktās nokavējuma naudas par katru dienu visā kavējuma periodā. Ja, pagarinājuma termiņam beidzoties, nodokļu maksātājs nokavētos maksājumus nav pilnā apmērā nomaksājis vai nomaksas termiņus pagarinājis šajā pantā noteiktajā kārtībā, nokavējuma nauda par parāda nenomaksāto daļu visā kavējuma periodā tiek aprēķināta vispārējā kārtībā, un parāds tiek piedzīts bezstrīda kārtībā. Nokavēto nodokļu nomaksas termiņu pagarinājums neatbrīvo maksātāju no pienākuma veikt kārtējos nodokļu maksājumus pilnā apmērā un nodokļu likumos noteiktajos termiņos. Būtiski, ka atvieglojumus nedrīkst piemērot nodokļu maksātājiem, kuri neveic kārtējos nodokļu maksājumus pilnā apmērā un nodokļu likumos noteiktajos termiņos.

Gadījumā, ja tiek pierādīts, ka VID ir pieļāvis kļūdu nodokļu aprēķinos, nepareizi piedzīto maksājumu summas jāatmaksā atpakaļ nodokļu maksātājam **15 dienu** laikā no tās dienas, kad nodokļu administrācija vai tiesa pieņēmusi lēmumu, ka maksājums piedzīts nepareizi. Atmaksājamās summas palielina par pusi no

likuma „Par nodokļiem un nodevām” noteiktās nokavējuma naudas, t.i., 0,05% apmērā no pamatsummas, bet gadījumos, kad nepareizi piedzītās maksājumu summas nav atmaksātas **15 dienu** laikā, atpakaļ atmaksājamās summas palielina par aprēķināto nokavējuma naudu, aprēķinot to no nepareizi piedzītās maksājumu summas par katru nokavēto dienu, un tās tiek izmaksātas no tā budžeta līdzekļiem, kurā ieskaitīta nepareizi piedzītā summa.

Nodokļu pārmaksas novirzīšana nodokļu parāda segšanai

Situācijā, kad nodokļu maksātājam vienlaikus ar nodokļu parāda konstatēšanu ir konstatēta arī nodokļu maksājumu pārmaksa, pārmaksātās nodokļu summas, pēc nodokļu maksātāju pamatota pieprasījuma iesniegšanas nodokļu administrācijai un pēc nodokļu administrācijas pārbaudes, novirzāmas nokavēto vai kārtējo nodokļu maksājumu segšanai vai atmaksājamas **15 dienu** laikā, ja konkrēto nodokļu likumi neparedz citu atmaksāšanas laiku un kārtību. Ja pārmaksātās nodokļu summas nepamatoti netiek atmaksātas šajā daļā vai konkrētā nodokļa likumā noteiktajā termiņā, atmaksājamo summu palielina par trim piektdaļām no nokavējuma naudas, aprēķinot to no pārmaksāto nodokļu maksājumu summas par katru nokavējuma dienu.

Arī šajā gadījumā ir būtiski ievērot procesuālos termiņus. Nodokļu maksātāja pieprasījums ir jāiesniedz triju gadu laikā pēc konkrētā nodokļa likumā noteiktā maksāšanas termiņa. Valsts ieņēmumu dienestam, ja tas ir uzsācis pārmaksātās nodokļu summas pārbaudi, pirms pagājuši **trīs gadi** no konkrētā nodokļa likumā noteiktā maksāšanas termiņa, ir tiesības pieņemt lēmumu par šo summu novirzīšanu vai atmaksāšanu, neatkarīgi no tā, vai ir pagājuši **trīs gadi** no konkrētā nodokļa maksāšanas termiņa.

! Uzmanīgi

Jāpiezīmē, ka **šie nosacījumi nav piemērojami nodokļu maksātājiem, kuriem ir nokavētie**

nodokļu maksājumi nokavēto nodokļu un ar tiem saistīto maksājumu apmērā, kā arī nodokļu maksātājiem, pret kuriem vai pret kuru amatpersonām uzsākts kriminālprocess par krāpšanu, dokumentu viltošanu, izvairīšanos no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas vai citiem noziedzīgiem nodarījumiem, kas varētu ietekmēt nodokļu apmēra noteikšanu, izņemot gadījumus, kad ir pieņemts lēmums par kriminālprocesa izbeigšanu personu reabilitējošu apstākļu dēļ vai likumīgā spēkā ir stājies attaisnojošais tiesas spriedums. Būtiski uzsvērt, ka ierobežojums nav piemērojams gadījumā, ja kriminālprocess uzsākts par faktu un ja personai nav noteikts konkrēts procesuālais statuss kā aizdomās turētajam vai apsūdzētajam.

Valsts ieņēmumu dienestam ir pienākums nodokļu maksātājiem, kuriem ir nokavētie, budžētā ieskaitāmie nodokļu maksājumi un kuriem ir izveidojušās nodokļu pārmaksas, bez nodokļu maksātāja iesnieguma pārmaksātās nodokļu summas novirzīt nodokļu parādu un ar tiem saistīto maksājumu segšanai, vienlaikus proporcionāli sedzot pamatparādu, soda naudu un nokavējuma naudu.

Ja konkrētā nodokļa likums paredz veikt nodokļu revīziju (auditu), lai atmaksātu pārmaksāto nodokli, nodokļa pārmaksa atmaksājama daļā:

- 1) kuras pamatotība apstiprinājusies nodokļu revīzijas (audita) rezultātā;
- 2) kurā nodokļu revīzija (audits) turpinās, ja pēc atmaksāšanas iespējamā nodokļa parāda saistība tiek pastiprināta ar galvojumu vai nodrošināta ar ķīlu.

Nodokļa pārmaksa, kuras pamatotība tiek papildus izvērtēta, netiek atmaksāta līdz nodokļu revīzijas (audita) beigām, ja nodokļu maksātājs neiesniedz galvojumu vai negarantē šīs summas atmaksāšanu ar ķīlu.

Ķīlas līgums tiek noslēgts starp VID un nodokļu maksātāju vispārējā kārtībā, kas noteikta attiecībā uz ķīlas līgumiem Šāds ķīlas līgums ir atbrīvots no nodokļiem un valsts nodevām, kas maksājamas, noformējot ķīlas līgumu. Par ķīlas priekšmetu var būt lieta, kas nav apgrūtināta ar parādiem vai citādām lietu tiesībām. Saskaņā ar noslēgto galvojuma līgumu, galvnieks uzņemas samaksāt nodokļa parādu un ar to saistīto

nokavējuma naudu un soda naudu kā pats parādnieks. Ķīlas tiesības un galvojuma saistības nodibināmas, grozāmas un izbeidzamas, atbilstoši Civillikuma noteikumiem, bet pušu strīdi risināmi Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā.

Vainas konstatēšanas nepieciešamība nodokļu sfēru reglamentējošo aktu pārkāpuma gadījumā

Likums „Par nodokļiem un nodevām” nenorāda personas vainas formu. Likuma normas satur atbildību par faktu, un personas subjektīvajai attieksmei pret izdarīto pārkāpumu nav nozīmes. Tomēr „tīra” vainas prezumpcija, sodot personu par faktu, demokrātiskajā sabiedrībā nav pieļaujama pēc būtības. Šis jautājums ir aplūkots gan starptautiskajā, gan arī nacionālajā tiesu praksē. Secinājums, ka, neatkarīgi no atbildības sadalījuma un pierādāmo apstākļu kopuma, personai ir jādod pietiekama iespēja aizstāvēt savu viedokli un iesniegt papildu pierādījumus, piemēram, izriet no lietas *Västberga Taxi Aktiebolag and Vulic v. Sweden*. Arī Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2005.gada 14.janvāra spriedumā lietā Nr.SKA-1 ir noteicis, ka soda naudas mērķis ir panākt, lai nodokļu maksātājs pildītu savus pienākumus nodokļu jomā, kā arī sodīt pārkāpējus. Ja nodokļu maksātājs nodokļu likumu nav pārkāpis ar nodomu vai aiz neuzmanības, soda naudas uzlikšana nesasniedz nevienu no minētajiem mērķiem.

! Uzmanīgi

Ir ļoti grūti izvērtēt, vai persona nodokļu sfēru reglamentējošos normatīvos aktus ir pārkāpusi ar nodomu vai aiz neuzmanības. Personas apzinātā rīcība var tikt traktēta dažādi. Tā, piemēram, muitas nodokļa likme ir tieši atkarīga no preces koda, kura noteikšana atsevišķos gadījumos var būt ļoti sarežģīta. Praksē ir bieži sastopama situācija, kad persona precīzi ir deklarējusi un piemērojusi zemāko nodokļa likmi, savukārt, VID uzskata, ka ir jāpiemēro nodokļa augstākā likme. Šajā gadījumā jāizvērtē, vai ir

pietiekami pierādījumi, kas pamato zemākās nodokļa likmes piemērošanu precei.

Gadījumā, ja komersants apstrīd gan papildus aprēķināto nodokli, gan arī soda naudu un pēc būtības zemākās nodokļa likmes piemērošanu par kļūdu neatzīst, VID uzskata, ka ir pietiekams pamats atzīt personu par vainīgu tīšā nodokļu bāzes samazinājumā un, attiecīgi, piemērot soda sankcijas.

Soda naudas samazināšana

Valsts ieņēmumu dienestam ir tiesības samazināt nodokļu maksātājiem nodokļu revīzijas (audita) rezultātā uzlikto soda naudu, ja nodokļu maksātājs piekrīt papildus aprēķinātā nodokļa, nodevas vai cita valsts noteiktā maksājuma apmēram. Tas attiecas arī uz nokavējuma naudu, kas aprēķināta par nodokļa maksājuma kavējuma periodu no nākamās dienas pēc konkrētā nodokļa maksāšanas termiņa līdz nodokļu revīzijas (audita) uzsākšanas dienai. Šajā gadījumā komersantam **30 dienu** laikā no dienas, kad saņemts VID lēmums par nodokļu revīzijas (audita) rezultātiem, ir jāiemaksā budžetā papildus aprēķinātā nodokļa, nodevas vai cita valsts noteiktā maksājuma summa kopā ar soda naudu 15 procentu apmērā no nodokļa pamatparāda.

Pastāvot šādam nosacījumam un ņemot vērā apstākli, ka **triju gadu** laikā budžetā iemaksājamās nodokļu summas ir samazinātas pirmo reizi, VID ir tiesības samazināt atlikušo soda naudu pilnā apmērā.

Ja nodokļu pārkāpums **triju gadu** laikā ir izdarīts atkārtoti un abos gadījumos budžetā iemaksājamā nodokļa summa ir samazināta ne vairāk kā par 15 procentiem, nodokļu VID ir tiesības atlikušo soda naudu samazināt līdz 35 procentiem.

Ja nodokļu pārkāpums **triju gadu** laikā ir izdarīts atkārtoti un vienā no abiem gadījumiem budžetā iemaksājamā nodokļa summa ir samazināta ne vairāk kā par 15 procentiem, Valsts ieņēmumu dienestam ir tiesības atlikušo soda naudu samazināt līdz 50 procentiem.

Šeit būtiski ir piezīmēt, ka soda naudas samazināšana no VID puses nav atkarīga no tā, vai

nodokļu maksātājs ir iesniedzis šādu lūgumu.

VID amatpersonas lēmums, ar kuru tiek aprēķināti papildu nodokļu maksājumi, t.sk. soda nauda, ir administratīvs akts. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 67.panta pirmās daļas 7.punktam, administratīvajā aktā ir jānorāda tā pamatojums, it īpaši, ietverot lietderības apsvērumus. Administratīvajā procesā pamatojums ir nepieciešams administratīvā akta tiesiskuma kontroles mērķiem. Pamatojums ir viens no vissvarīgākajiem taisnīguma nodrošināšanas līdzekļiem, jo procesa dalībnieki – iestāde (šajā gadījumā VID) un indivīds – neatrodas līdzvērtīgā stāvoklī. Iestādei ir izņēmuma tiesības piekļūt visiem lietas materiāliem, kā arī ārējiem un iekšējiem normatīvajiem aktiem, kurus tā piemēro un ir pilnībā apguvusi. Citiem dalībniekiem šāda iespēja tiek piešķirta tikai ar īpaša pamatojuma starpniecību.

Ja VID pieņem lēmumu, ar kuru personai tiek uzlikts par pienākumu veikt papildu nodokļu nomaksu valsts budžetā, tas ir uzskatāms par personai nelabvēlīgu administratīvo aktu. Līdz ar to, apsverot jautājumu par administratīvā akta saturu daļā par soda piemērošanu nodokļu maksātājam, VID ir jāizdara lietderības apsvērumi un jāizvērtē, vai šajā konkrētajā gadījumā personai uzliktais ierobežojums ir proporcionāls izdarītajam pārkāpumam un vai uzliktā soda apmērs ir nepieciešams konkrētajā gadījumā.

Tā kā tiesas uzdevumos neietilpst lietderības apsvērumu vērtēšana, tiesa šādos gadījumos parasti atceļ VID ģenerāldirektora lēmumu daļā par soda naudu un uzliek par pienākumu izdot jaunu administratīvo aktu, kurā ir pamatots noteiktās soda naudas apmērs.

Piemērs

Kā piemēru ir iespējams aplūkot Administratīvās rajona tiesas spriedumu lietā Nr.A42453805, kad SIA „A”, izmantojot vairākus starpniekus, ievada Latvijā precī no Ķīnas. Preces muitas vērtībai muitas deklarācijas noformēšanas brīdī netika pieskaitīti visi transportēšanas izdevumi, kas ir uzskatāms par nodokļu bāzes samazinājumu. SIA

„A” nebija iepriekš sodīta par nodokļu sfēru reglamentējošo normatīvo aktu pārkāpumu, kā rezultātā būtu samazināts valsts budžetā veicamo maksājumu apjoms. VID veica pārbaudi un konstatēja normatīvo aktu pārkāpumu, kā rezultātā aprēķināja papildu nodokļu maksājumus, gan soda naudu 100% apmērā no samazinātās summas. SIA „A” pārsūdzēja VID lēmumu tiesā, un tiesa norādīja, ka iestādei ir piešķirta noteikta rīcības brīvība, nosakot soda naudas apmēru. Tā kā VID nebija pamatojis maksimālā soda apmēra piemērošanu konkrētajā gadījumā, lēmums tika atcelts daļā par soda naudas aprēķinu, uzliekot par pienākumu VID izdot jaunu administratīvo aktu, kurā noteiktās soda sankcijas tiek pamatotas ar lietderības un samērīguma apsvērumiem.

Pierādījumu nodrošināšana

Ja nodokļu maksātājs nepiekrīt nodokļu administrācijas aprēķinātajam nodokļu maksājumu lielumam, pierādījumus par nodokļu maksājumu lielumu nodrošina nodokļu maksātājs. Šis gan nav viennozīmīgi traktējams jautājums. Likums „Par nodokļiem un nodevām” ir izstrādāts jau krietni agrāk par Administratīvā procesa likumu, tāpēc tajā iekļautās normas nevarētu būt pilnībā saskaņotas. Atbilstoši administratīvā procesa pamatprincipiem, pastāvot strīdam starp valsts iestādi un privātpersonu, valsts iestāde jebkurā gadījumā atrodas izdevīgākā situācijā. Tieši šī iemesla dēļ, ja privātpersona nevar nodrošināt pierādījumus, par kuru eksistenci un atrašanās vietu tā ir informēta, tad, pēc personas lūguma, iestādei vai tiesai ir pienākums izprasīt šos pierādījumus, kas apliecina lēmuma pieņemšanai būtiskus apstākļus.

! Uzmanīgi

Šeit jāpiezīmē, ka, atkarībā no lietas faktiskajiem apstākļiem, šis pierādījumu nodrošināšanas pienākums nav absolūts. Valsts iestāde var izprasīt tikai tos dokumentus, kuri ir valsts iestādes rīcībā, piemēram, VID Reģionālā iestāde var izprasīt dokumentus, kas atrodas Muitas kriminālpārvaldē, Finanšu policijā, var lūgt informāciju no citas valsts muitas iestādes. Ja nodokļu maksātājs piemēro zemāko nodokļu likmi

vai atvieglojumu, ja pirms šādas likmes vai atvieglojuma piemērošanas nodokļu maksātājam ir jāstagādā likumā noteiktie pierādījumi. Savukārt, ja pēc pārbaudes veikšanas VID amatpersonas apstrīd, piemēram, aprēķināto nodokļa bāzi, Valsts ieņēmumu dienestam pašam ir jāvāc pierādījumi un jāpierāda nodokļu sfēru reglamentējošo normatīvo aktu pārkāpums, nevis jāpieprasa, lai nodokļu maksātājs pierādītu savu darbību likumā.

Piemērs

Kā uzskatāms piemērs pierādījumu nodrošināšanas pienākumam būtu minams Administratīvās rajona tiesas spriedums lietā Nr.A42450706. Šajā gadījumā persona iegādājās vieglo automašīnu izsolē ASV. Ievedot precī Latvijas Republikā, muitas deklarācijai tika pievienota muitas iestāžu pieprasītā informācija – iegādes līgums, rēķins, dokuments par automašīnas iegādi izsolē un sertificēta vērtētāja atzinums par automašīnas vērtību ieviešanas brīdī. Minētā iemesla dēļ automašīnas vērtība tika noteikta pēc darījuma vērtības, t.i., pirkuma summas.

VID veica noformētās muitas deklarācijas pārbaudi un konstatēja, ka pārbaudes laikā persona nav iesniegusi grāmatvedības uzskaites dokumentus, kas apliecinātu veiktā preču importa finansiālo iegrāmatojumu, un tāpēc deklarētajai precei maksājamā vai samaksātā cena nav nosakāma. Līdz ar to, VID ievestās automašīnas vērtību noteica pēc Eiropas Savienībā pieejamās informācijas, t.i., cenas, kas būtu maksājama, iegādājoties šādu automašīnu Eiropas Savienībā. VID neņēma vērā, ka, iegādājoties precī ar interneta starpniecību izsolē, vienīgi, darījumu apliecinātie dokumenti ir līgums ar pārdevēju un rēķins, kā arī bankas konta izdruka, kas apliecina maksājuma veikšanu par konkrēto automašīnu. Tāpat VID lēmumā par papildu nodokļu maksājumu aprēķināšanu nebija paskaidrojies, kādus informācijas avotus izmantojis jaunās muitas vērtības noteikšanai vai metodes, saskaņā ar kurām šāda informācija ir iegūta un apkopota.

Nemot vērā lietas apstākļus, tiesa nolēma, ka VID nav pienācīgi pamatojis un pierādījis VID noteikto muitas vērtību, t.i., noteicis cenu patvaļīgi. Minētā iemesla dēļ tiesa atcēla VID pieņemto lēmumu, uzliekot par pienākumu vēlreiz izskatīt lietas materiālus un pieņemt jaunu administratīvo aktu.

Lēmuma izpildes apturēšana sakarā ar iesnieguma izskatīšanu

Ja ir saņemts iesniegums par VID kontroles rezultātā pieņemtā lēmuma apstrīdēšanu, apstrīdētā lēmuma izpilde tiek apturēta uz iesnieguma pirmstiesas izskatīšanas laiku. VID amatpersonas lēmuma izpilde tiek apturēta arī gadījumā, ja nodokļu maksātājs ir iesniedzis sūdzību Darījumu novērtējuma komisijā. Pēc galīgā lēmuma pieņemšanas Valsts ieņēmumu dienesta struktūrā, lēmums ir izpildāms, neatkarīgi no tā, vai persona ir iesniegusi sūdzību tiesā, vai nē.

! Uzmanīgi

Šie pienākumi ir jāveic labā ticībā, jo gadījumā, ja VID uzskatīs, ka persona izved, atsavina vai slēpj savu mantu vai citus ienākuma avotus, reorganizē vai likvidē komercsabiedrības, kooperatīvās sabiedrības, individuālos uzņēmumus (arī zemnieku un zvejnieku saimniecības) vai citas privāto tiesību juridiskās personas, vai tā rīcībā būs citi pierādījumi par to, ka nodokļu maksātājs pārtrauks savu darbību Latvijā, Valsts ieņēmumu dienestam ir tiesības veikt pasākumus, lai nodrošinātu aprēķinātās nodokļu summas saņemšanu, pirms nodokļu maksātāja iesnieguma izskatīšana ir pabeigta. Šādos gadījumos uzlikto nodokļu samaksa var tikt pieprasīta, neatkarīgi no iesnieguma izskatīšanas posma un termiņiem.

Nodokļu administrācijas un nodokļu maksātāja vienošanās līguma noslēgšana

Gadījumā, ja VID kontroles rezultātā aprēķinājis papildu maksājumus valsts budžetā, nodokļu maksātājs ir tiesīgs ierosināt VID ģenerāldirektoram noslēgt vienošanās līgumu. Vienošanās līgumā tiek norādīts, ka nodokļu maksātājs piekrīt papildus aprēķinātā nodokļa maksājuma apmēram un apņemas to samaksāt, bet, saskaņā ar šo likumu, aprēķinātā soda nauda ir atceļama.

Vienošanās līgumu noslēdz, ja nodokļu maksātājam dienā, kad ir iesniegts iesniegums par iespējamo vienošanās līguma noslēgšanu, nav kārtējo nodokļu parādu un ja pastāv viens no šādiem nosacījumiem:

1) izskatot nodokļa maksātāja iesniegumu, VID teritoriālās iestādes direktors apstrīdēto lēmumu ir atstājis negrozītu vai arī pieņēmis jaunu lēmumu, ar kuru apstrīdētais lēmums atcelts daļēji;

2) ir apstrīdēts VID teritoriālās iestādes direktora lēmums, un, izskatot nodokļu maksātāja iesniegumu, VID ģenerāldirektors apstrīdēto lēmumu atstājis negrozītu vai arī pieņēmis jaunu lēmumu, ar kuru apstrīdētais lēmums ir atcelts daļēji;

3) nodokļu maksātājs iesniedzis sūdzību tiesā, bet lietas izskatīšana pēc būtības nav uzsākta. Ja nodokļu maksātājs VID lēmumu nav pārsūdzējis

tiesā, iesniegums par iespējamā vienošanās līguma noslēgšanu VID ģenerāldirektoram jāiesniedz **30 dienu** laikā pēc attiecīgā lēmuma saņemšanas. Izlemjot jautājumu par vienošanās līguma noslēgšanu, VID izvērtē nodokļu parāda rašanās iemeslus un apmēru, kā arī strīda turpināšanas lietderību un ar to saistītās izmaksas. Ja nodokļu maksātājs nepildīs vienošanās līguma noteikumus, VID veiks nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

Vienošanās līgumu neslēdz, ja VID ir iesniedzis materiālus jautājuma izlemšanai par kriminālprocesa uzsākšanu.

Ideja par vienošanās līguma noslēgšanu ar Valsts ieņēmumu dienestu kā risinājums nodokļu sfēru reglamentējošo normatīvo aktu pārkāpuma noregulēšanai no valsts iestāžu puses tiek uzskatīts par nodokļu maksātājiem ļoti pretimnākošu un izdevīgu. Diemžēl šī risinājuma veida piemērošana nav līdz galam pārdomāta. Iesnieguma iesniegšana Valsts ieņēmumu dienestam ar lūgumu noslēgt vienošanās līgumu pati par sevi negarantē vienošanās līguma noslēgšanu. Tas nozīmē, ka, gaidot vienošanās līguma noslēgšanu, nodokļu maksātājs var nokavēt lēmuma pārsūdzēšanai noteiktos procesuālos termiņus, un lēmums kļūst izpildāms pilnā apmērā, t.sk. arī soda nauda ir maksājama. Atbilstoši normatīvajiem aktiem, nodokļu maksātāja iesniegumu VID var noraidīt arī formālu iemeslu dēļ. Tieši šī iemesla dēļ vienošanās līguma noslēgšana ar VID nav ieguvusi tik plašu pielietojumu, kā varētu. Lai sekmētu nodokļu strīdu risināšanu pirmstiesas stadijā, būtu nepieciešams apsvērt iespēju izdarīt grozījumus, kas saglabātu iespēju nodokļu maksātājam apturēt lēmuma par papildu nodokļu maksājumu aprēķināšanu procesuālo termiņu tecējumu uz laikperiodu, kamēr tiek saņemta VID atbilde par vienošanās līguma noslēgšanu.

Turpinājums nākamajā numurā